

Hvordan er effekten af fx "pay as you throw" og lignende økonomiske styringsværktøjer?

Hvilke politiske og økonomiske styringsinstrumenter vil det være mest hensigtsmæssigt at benytte med henblik på at skabe incitamenter til en større grad af genanvendelse?

Anders Branth Pedersen, Seniorforsker, Aarhus Universitet

abp@envs.au.dk

Disposition

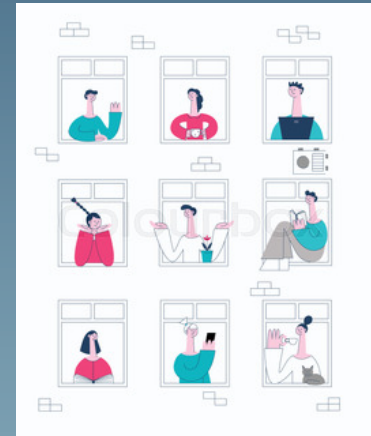
- Individernes beslutningstagning
- Klassificering af politiske virkemidler
- Effekten af politiske virkemidler på affaldsområdet ift husholdningerne

Hvad påvirker individernes beslutningstagning

Objektive karakteristika

Sociale/institutionelle omgivelser

BESLUTNING

Karakteristika ved den givne beslutningssituation

Individuelle adfærdsmæssige karakteristika:
Moral, holdninger, viden, opfattelser...

Økonomi

Eksempel – div faktorer med betydning for villigheden til at sortere

	1 slet ingen negativ betyd	2	3	4	5 meget stor negativ betyd	Ej relevan t	Ved ikke
Plads affaldsbeh. kræver i boligen	24	17	18	15	15	7	5
Plads affaldsbeh. kræver udenfor	37	17	15	9	7	9	5
Tidsforbruget forbundet med sortering/håndtering	31	21	19	12	7	4	5
Afstanden fra køkken til udendørs affaldsbeh.	39	18	17	8	8	5	5
Den etage boligen ligger på	35	7	8	5	4	33	9
Besværet ved at sortere affaldet	30	21	20	13	9	3	4
Besværet ved at rense plast og metal for madrester	21	17	20	18	15	3	5
Besværet ved at renholde området hvor affaldsspandene står	35	18	16	9	7	9	6
Lugtgener fra bioaffald (organisk)	23	15	18	15	13	11	6
For lidt viden om, hvad der sker med de forsk. affaldstyper, når de er blevet indsamlet og kørt væk	25	13	22	16	9	5	9
Andet	4	1	5	3	4	6	24

Kilde: Upublicerede data fra forskningsprojekt (Nainggolan et al. 2018) finansieret af Miljøstyrelsen:

FORBRUGERE I EN CIRKULÆR ØKONOMI: SOCIOØKONOMISK ANALYSE AF DANSKE HUSSTANDES AFFALDSSORTERINGSADFÆRD

I hvor høj grad har du tillid til, at din kommune håndterer affaldstyperne korrekt, når de er blevet indsamlet af kommunen?

	%
1 – ingen tillid	3
2	7
3	23
4	37
5 – meget høj tillid	24
Ved ikke	6

Vigtigt

- Overvej hvordan incitamenterne i virkemidlerne matcher borgernes motivation
- Bliv ikke for éndimensionel som politisk beslutningstager
- Husk der meget ofte er heterogenitet i målgruppen
- Overvej policy mix

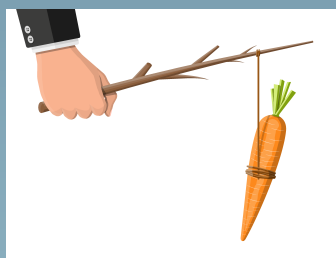
Politiske virkemidler - værktøjskassen

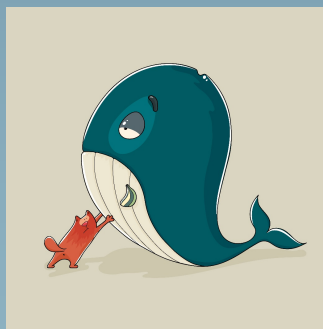
Love, reguleringer, direktiver etc
Inkl håndhævelse og sanktioner

Information, uddannelse osv

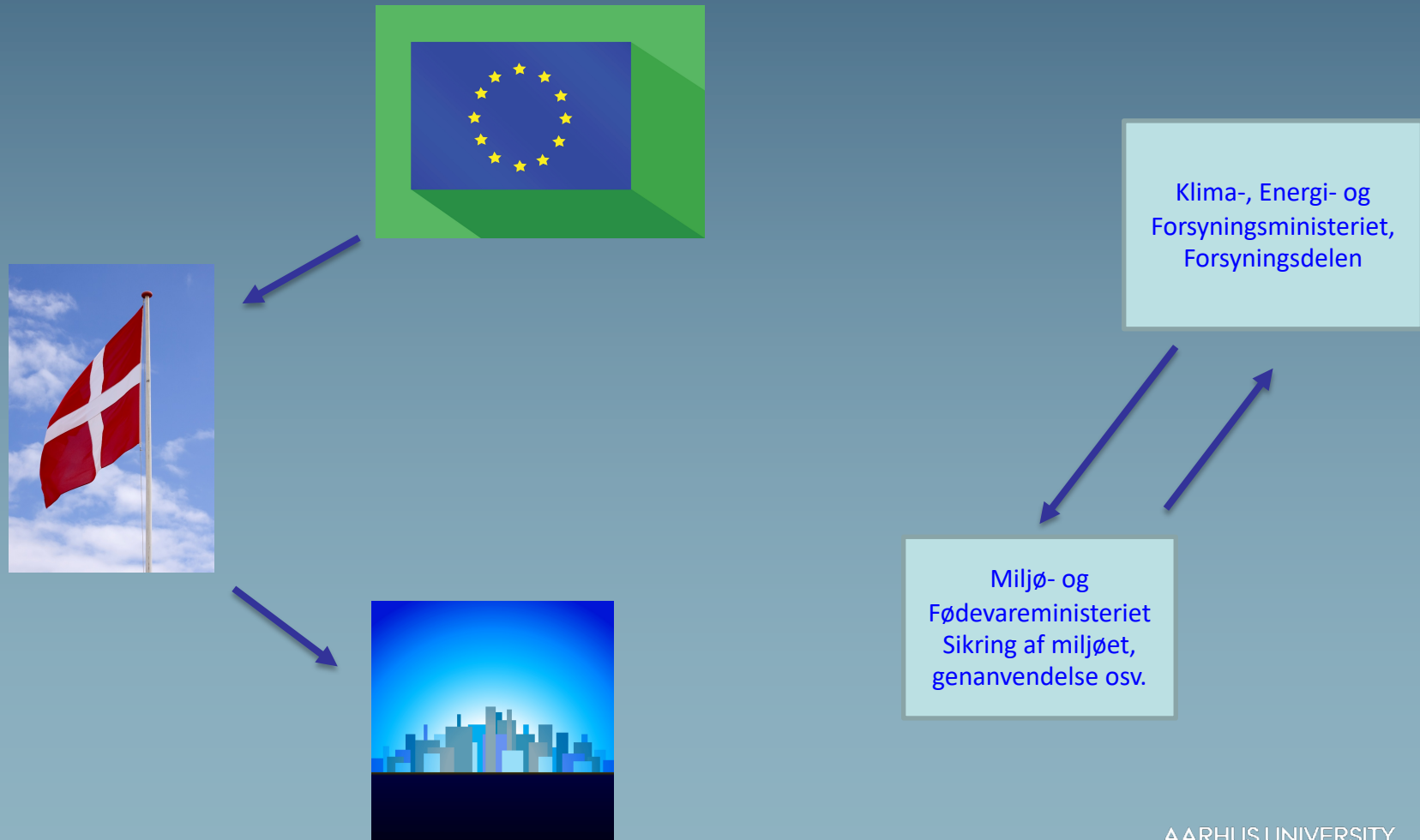
Afgifter, subsidier, returordninger etc

Nudging

Policy mix

Policy-(dis)integration

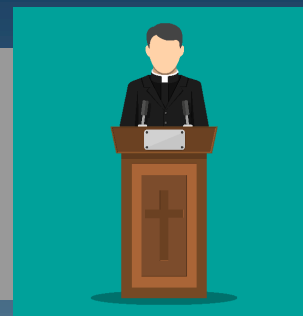
Gør virkemidlet en forskel Command-and-control

- Ja, det har en betydning, at det er ulovligt at smide affald i skoven
- Normalt vil opdagelsesrisiko og sanktionsstørrelse have en betydning (især det første)
- Men det spiller så sammen med individernes karakteristika (hvordan er moralen ift at smide affald osv)

Gør virkemidlet en forskel Information

- Meget svært at måle effekten
- Fornemmelsen er at ja, det gør det, men hvor stor er den
- Kombinationen ift andre virkemidler kan være vigtig
- Fx at kommunen orienterer om, hvad der sker med affaldet (jf. betydningen af tillid)

Gør virkemidlet en forskel deposit-refund

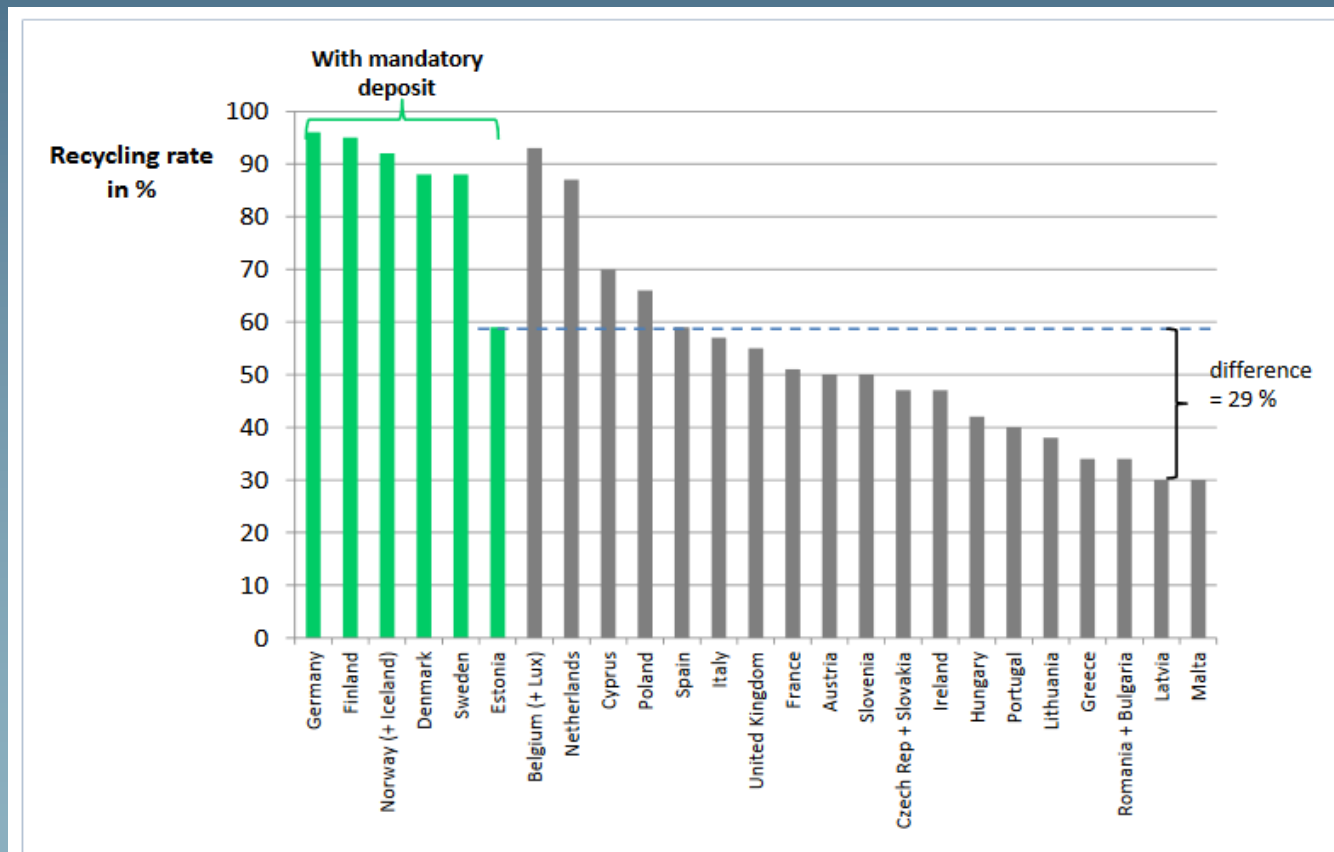
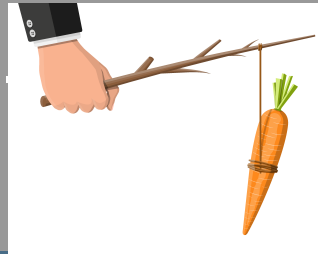
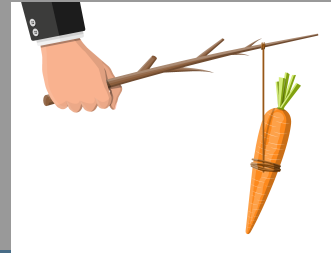

Figure 1 : Aluminium beverage can recycling rates in 2009 (EAA 2011).

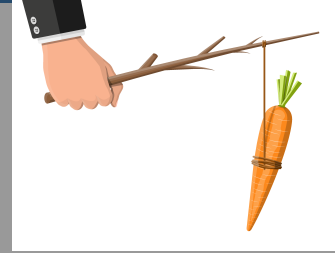
Pay-as-you-throw Typer

- De økonomiske Råd:
- Volumenbaseret: Husholdningen vælger en containerstørrelse med årlig betaling
- Betaling baseret på antal sække: Betaling for mærkater, som påføres sække, der sættes ud til afhentning
- Frekvensdifferentieret gebyr: Husholdningen vælger tømningshyppighed
- Vægtbaseret: Affaldet vejes ved afhentning. Evt. differentiering efter typen af affald (dagrenovation, papir, pap, storskrald mv.)

Pay-as-you-throw

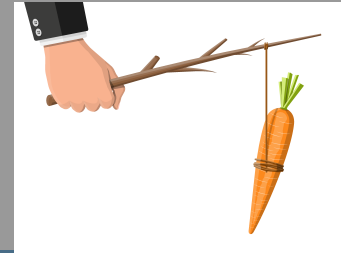
- De Økonomiske Råd 2013

- Udfordring: Nemt at bortskaffe affald ulovligt (henkastning, afbrænding)
- Det er ikke et problem i dag, fordi der i praksis *ikke* er en marginalpris for at komme af med affald (årlige gebyrer er i praksis i ringe grad variable med mængden)
- Ergo ikke incitament for at bortskaffe ulovligt, men heller ikke for at reducere mængderne
- Alligevel bruger Vejdirektorat og kommuner ca. 500 mio. DKK på at samle henkastet affald årligt

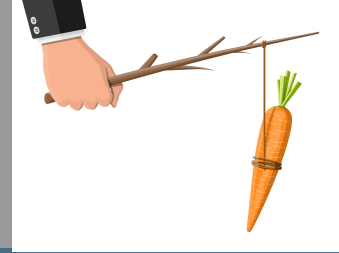
Pay as you throw

De Økonomiske Råd (2013)

- Meget lille forskel mellem DK-kommuner med volumenbaseret afgift kontra de andre (Tønning et al. 2000). Måske fordi incitamentet forsvinder, når man har lagt sig fast på beholderstørrelse
- Anderledes store effekter i kommuner med vægtbaserede gebyrer. 17% lavere affaldsmængde end referencekommunerne
- Udenlandske undersøgelser viser også store reduktioner (se fx Magrini et al. 2020)
- Noget af effekten skyldes dog, at der afleveres affald andre steder (genbrugspladser, offentlige skraldespande, henkastning, afbrænding)
- Udenlandske studier peger på en vis afbrænding ved indførelse af PAYT
- Altid svært at afdække ulovlig adfærd videnskabeligt
- DØR anbefaler faste eller volumenbaserede

Pay as you throw Massachusetts-studie

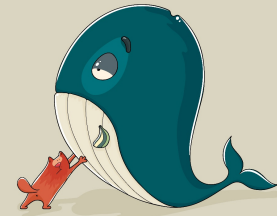
- Starr & Nicolson 2015, Massachusetts:
 - PAYT er det politiske virkemiddel med størst effekt
 - Uddannelse og alder er de vigtigste parametre ift individerne
- Buccioli et al. 2015. Italien:
 - PAYT virker
 - Men der er også en vis illegal dumping

OECD Environmental Performance Review Denmark 2019

- Reinforce waste prevention as a key priority
 - For household waste, expand pricing based on volume or weight –as in pay-as-you-throw programmes –while facilitating recycling and composting.

Nudges kan have en effekt

Et lille skub kan betyde meget

Colourbox.com

Nudges.org

<https://2praise14odj-keefechew.weebly.com/assignment/assignment-3-product-analysis-fame-and-design-specs>

Konklusion

- Policy-mix – husholdningerne er heterogene
- Gør det nemt for borgerne (også for dem som bor i lejlighed/værelse – et lille nudge kan have stor effekt)
- Gør prisen synlig
- Værn om tilliden
- Flere effektstudier af koblingen mellem borgernes motivation og incitamenterne i virkemidlerne kan give større indsigt